

Preventieve doorlichting cannabis- sector c.a.

J. Snippe

B. Bieleman

H. Naayer

C. Ogier

SAMENVATTING

In deze doorlichting wordt een landelijk beeld gegeven van de cannabisbranche en de risico's voor (indringing van de georganiseerde) criminaliteit. Naast een kwantitatieve beschrijving van de aard en omvang van de branche door middel van registratiegegevens is aan de hand van literatuur en interviews nagegaan in hoeverre zij kwetsbaar is voor vormen van (georganiseerde) criminaliteit.

In navolging van de reeds eerder uitgevoerde doorlichting van de lokale cannabisbranche in Utrecht is daarnaast in twee gemeenten - Venlo en Amsterdam – een verdieping uitgevoerd. Hierbij is nagegaan in hoeverre er sprake is van onderlinge relaties en verwevenheden tussen de actieve natuurlijke personen en rechtspersonen in de lokale branches, die (kunnen) wijzen op (georganiseerde) criminaliteit in de cannabissector.

Aard en omvang

De totale omvang van de cannabisbranche in Nederland bedraagt op de peildatum 1 januari 2004 naar schatting 1.190 winkelvestigingen. Ongeveer twee derde (63%) van de vestigingen behoort tot de gedoogde coffeeshops (752 vestigingen). Het aantal coffeeshops is sinds 1999 met 11% afgenomen. De meeste coffeeshops zijn gevestigd in de randstad. Ruim een kwart (27%) van de branche bestaat uit growshops (318 vestigingen). Dit aantal neemt sinds de eerste growshop begin jaren negentig de deuren heeft geopend nog steeds toe. De growshops zijn met name in het midden en zuiden van het land gevestigd. Het aantal smartshops is met 97 vestigingen, 8% van het totale aantal vestigingen in de branche, aanzienlijk geringer. Het aantal smartshops neemt af. In 2002 waren er naar schatting nog zo'n 150 tot 165 smartshops. Verder zijn 23 vestigingen (2%) een combinatie van smartshop en growshop. Op basis van de producten die zij verkopen kunnen zij tot beide categorieën worden gerekend.

De meeste ondernemers in deze branche zijn kleine zelfstandigen. Ruim tachtig procent van de ondernemingen in de cannabissector bestaat uit één vestiging. In de meeste winkels is een eigenaar met enkele werknemers werkzaam. In totaal zijn er naar schatting 4.600 personen in de cannabisbranche werkzaam, waarvan het grootste deel in de coffeeshops.

Financiële gegevens over de sector op basis van officiële statistieken zijn niet beschikbaar. Aan de hand van gegevens over de consumptie van cannabis en de gemiddelde verkoopprijs is de totale financiële omzet van de coffeeshops geschat op 211 tot 283 miljoen euro (460 tot 620 miljoen gulden) per jaar. De onderlinge verschillen tussen coffeeshops zijn groot. Bij de grotere coffeeshops in toeristische regio's, zoals Amsterdam en enkele steden langs de Duitse en Belgische grens, kan de omzet van een coffeeshop enkele miljoenen bedragen. Over de omzet van grow- en smartshops zijn in het geheel geen gegevens beschikbaar.

Van een economische machtsconcentratie in de cannabisbranche is geen sprake. Uit de casestudies in Amsterdam en Venlo blijkt dat zich ook daar geen grote spelers bevinden. Dat is bij coffeeshops waarvoor een gedoogverklaring nodig is ook niet eenvoudig. In de meeste gemeenten is het coffeeshopbeleid gericht op een afname of stabilisering van het aantal coffeeshops. Ondernemers die in deze branche willen uitbreiden starten eerder een growshop. Het aantal coffeeshopeigenaren dat een growshop heeft neemt toe. Daarnaast is een beperkt deel van de ondernemers actief in andere branches, zoals de detailhandel, vastgoedsector en speelautomatenhandel.

Kwetsbaarheid cannabisbranche

De achterdeur van de coffeeshop, waaronder het bevoorraden van coffeeshops wordt verstaan, is de achilleshiel van het Nederlandse gedoogbeleid. In de wijze waarop de coffeeshopeigenaar aan zijn voorraad cannabis moet komen, voorziet het gedoogbeleid niet. De achterdeur blijft daarmee in de criminele sfeer, waardoor coffeeshopondernemers in een lastige positie worden geplaatst. Coffeeshopondernemers komen bij het inkopen van grotere partijen cannabis, of het nu gaat om hasj of nederwiet, in contact met drugshandelaren.

De growshops vormen een belangrijke actieve schakel in de productieketen van cannabis. Bij deze winkels zijn niet alleen de kweekbenodigdheden te koop, maar vaak ook de stekjes. Zij faciliteren in belangrijke mate de wietteelt door de kweekbenodigdheden te leveren en adviezen te geven over de kweekwijze van hennepplanten.

Verder blijken veel ondernemers in de cannabisbranche in Venlo en Amsterdam een strafblad te hebben. In Venlo heeft 83% van de cannabisondernemers criminele antecedenten, in Amsterdam 78%. De feiten die hen ten laste zijn gelegd, laten voor zowel de ondernemers in Venlo als die in Amsterdam een breed spectrum aan misdrijven zien. Op hun strafblad komen relatief veel opiumwetmisdrijven voor, met name softdrugs, maar ook harddrugs, verboden wapenbezit, (ernstige) geweldsmisdrijven, vermogensdelicten en verkeersdelicten. Een deel van de misdrijven is gepleegd voordat zij actief waren in de cannabisbranche, maar tevens sinds zij actief zijn in deze branche. De criminele achtergrond van een aanzienlijk deel van de ondernemers maakt de branche extra kwetsbaar voor indringing van de georganiseerde criminaliteit.

Rol georganiseerde criminaliteit

Harde uitspraken over de structurele betrokkenheid van de georganiseerde criminaliteit in de cannabisbranche of van criminele samenwerkingsverbanden zijn momenteel slechts in beperkte mate mogelijk. Een belangrijke reden hiervoor is de lage prioriteit die de opsporing van opiumwetmisdrijven met betrekking tot softdrugs heeft (gehad) in Nederland. Het aantal opsporingsonderzoeken naar de handel in softdrugs is de afgelopen jaren sterk afgenomen, terwijl onderzoeken naar de productie van softdrugs, met name wietkwekerijen, zijn toegenomen. Tevens is een steeds groter deel van de opsporingscapaciteit de afgelopen jaren besteed aan de handel in en productie van synthetische drugs en wapen- en mensenhandel.

In zowel Amsterdam als Venlo zijn in de cannabisbranche ondernemers actief die zijn veroordeeld voor deelname aan een criminele organisatie. Voor meer inzicht in de rol van de georganiseerde criminaliteit of van criminele samenwerkingsverbanden in de cannabisbranche is echter uitgebreide politie-informatie uit opsporingsonderzoek nodig. Door een gebrek aan casuïstiek over de rol van de georganiseerde criminaliteit in de cannabisbranche kunnen derhalve geen uitspraken worden gedaan over de omvang en de achtergronden ervan.